

Πρέπει να είσαι απαιτητικός; (Νικολάι Μπερντιάεφ)

Categories : [ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ](#)

Date : Μαΐου 22, 2013

Οι άνθρωποι της εποχής μας, που βρίσκονται μακριά από το Χριστιανισμό, υποστηρίζουν με πείσμα πως η χριστιανική Εκκλησία έπρεπε να αποτελείται από τέλειους και άγιους ανθρώπους. Οι ίδιοι αυτοί κατηγορούν την Εκκλησία ότι προσφέρει καταφύγιο στους αμαρτωλούς, σε ατελείς ψυχές, σε ψευδοχριστιανούς. Είναι ένα από τα πιο συνηθισμένα επιχειρήματα ενάντια στο Χριστιανισμό. Αλλά το επιχείρημα αυτό δεν κατανοεί τη φύση της Εκκλησίας και τελικά λησμονεί την ουσία της, γιατί η Εκκλησία πριν απ' όλα υπάρχει για τους αμαρτωλούς, τους ατελείς και τους ελεεινούς. Κατεβαίνει στον κόσμο και μοχθεί ανάμεσα στα καταποντισμένα από την αμαρτία στοιχεία. Ουράνια κατά την καταγωγή και αιώνια κατά την αρχή της εργάζεται στο χώρο και το χρόνο χωρίς να ξεφεύγει στα άκρα, δηλαδή μακριά από τον αμαρτωλό κόσμο ή αδιάφορη για τα βάσανά του. Βασική της υποχρέωση είναι η βοήθεια κι η σωτηρία του κόσμου για την αιώνια ζωή, η εξύψωσή του στον ουρανό.

Η ουσία του Χριστιανισμού βρίσκεται στη συνάντηση της αιωνιότητας και του χρόνου, του ουρανού και της γης, του θείου και του ανθρώπινου, κι όχι στην απομάκρυνσή τους. Το ανθρώπινο και το πρόσκαιρο δεν μπορεί να αγνοηθεί και να παραμεληθεί, αλλά να φωτιστεί και να μεταμορφωθεί.

Στους πρώτους αιώνες του Χριστιανισμού εμφανίστηκε μια αιρετική κίνηση που ονομαζόταν «μοντανισμός». Η κίνηση αυτή δίδασκε πως η Εκκλησία έπρεπε να αποτελείται αποκλειστικά από τέλειες και αγίες υπάρξεις, και απαιτούσε οι αμαρτωλοί κι οι μη τέλειοι να απομακρυνθούν από τους κόλπους της. Για τους μοντανιστές η Εκκλησία ήταν μια κοινότητα που δέχτηκε τα ιδιαίτερα δώρα του Αγίου Πνεύματος. Έτσι, το πιο μεγάλο τμήμα της αμαρτωλής ανθρωπότητας τοποθετήθηκε μακριά από το Χριστιανισμό. Η εκκλησιαστική συνείδηση καταδίκασε το μοντανισμό και ομολόγησε πίστη στην Εκκλησία των μετανοιωμένων αμαρτωλών. Οι άγιοι είναι το οχυρό και το στήριγμα της Εκκλησίας, αλλ' αυτή δεν εξαρτάται αποκλειστικά απ' αυτούς, γιατί ολόκληρη η ανθρωπότητα, η ανθρωπότητα που αναζητά τη σωτηρία της, ανήκει σ' όλα τα επίπεδα της τελείωσης. Η Εκκλησία στη

γη είναι «στρατευμένη» και αγωνίζεται ενάντια στο κακό και την αμαρτία, αλλά δεν είναι ακόμα η «θριαμβεύουσα». Ο Χριστός ο ίδιος ήταν κοντά στους τελώνες και τους αμαρτωλούς, μολοντί τον κατηγορούσαν οι Φαρισαίοι. Κι η Εκκλησία του πρέπει να είναι όμοια· δεν πρέπει να αποτελείται αποκλειστικά από αγνές υπάρξεις· οφείλει να είναι πάντοτε μ' εκείνους που χάνονται. Ο Χριστιανισμός, που θα αναγνωρίζε μόνο τέλειες υπάρξεις, θα ήταν ένας φαρισαϊκός Χριστιανισμός. Η συμπάθεια, η συγχώρηση, η αγάπη στον πλησίον, μ' όλες τις ελλείψεις και τα σφάλματά τους, είναι έργο της χριστιανικής αγάπης κι ο δρόμος για την τελείωσή της. Η ενοχοποίηση του Χριστιανισμού για το σκοτάδι, που θα εξαφανίσει την Εκκλησία μέσα στην αποστολή της, είναι επίσης φαρισαϊκή. Άλλωστε, δεν έχει αποδειχτεί πως οι ίδιοι οι κατήγοροι είναι τόσο καθαροί και τέλειοι.

Ο μοντανισμός ήταν πάντοτε μέσα στο Χριστιανισμό ένα παράδειγμα απατηλής μεγαλομανίας. Έτσι εμφάνισε μια έλλειψη αγάπης, μια πνευματική αλαζονεία, μια ψεύτικη ηθικότητα. Το ψέμα του αναφέρεται στην απαίτηση του maximum, όχι από τον εαυτό του, αλλ' από τους άλλους ανθρώπους. Κατηγορείτε τους άλλους, γιατί δεν πέτυχαν να εφαρμόσουν την καθαρότητα, την τελειότητα και την αγιότητα, και διόλου δεν σκέφτεστε να τις εφαρμόσετε σεις οι ίδιοι. Αυτοί που πραγματικά εγγίζουν την τελείωση και την αγιότητα δε συνηθίζουν να κατηγορούν τους άλλους. Οι άγιοι, οι Startzi (Ρώσοι ασκητές με μεγάλη πνευματικότητα) είναι επεικείς στους ανθρώπους. Για να αποφύγεις την υποκρισία και το φαρισαϊσμό, πρέπει να είσαι απαιτητικός όχι από τους άλλους, μα από τον ίδιο τον εαυτό σου. Ο Χριστιανισμός είναι η θρησκεία της αγάπης. Συνδυάζει την αυστηρότητα και την τραχύτητα προς τον εαυτό του με την επιείκεια, την καλοσύνη και την πραότητα προς τον πλησίον.

Ο Χριστιανισμός διακρίνεται καθαρά απ' τον «τολστοϊσμό», που είναι ένας απόλυτος ηθικισμός. Ο Tolstoi κρίνει αυστηρά τον λεγόμενο «Ιστορικό Χριστιανισμό», κι η κριτική του, που στηρίζεται σε γεγονότα, είναι συχνά δίκαιη. Ισχυρίζεται πως ο Χριστιανισμός κηρύχτηκε συχνά σαν απόλυτη διδασκαλία, χωρίς να εφαρμοστεί στη ζωή, χωρίς οι άνθρωποι να ακολουθήσουν τις εντολές του. Γι' αυτόν όλος ο Χριστιανισμός περιορίζεται στην ηθική διδασκαλία του Χριστού και στις εντολές Του, ενώ παραμένει άγνωστη και εχθρική η μυστική και μυστηριακή πλευρά του.

Ο Tolstoi πίστευε πως όλα συνδέονται με την αλήθεια της σύλληψης κι ήταν πανευτυχής όταν πραγματοποιούσε τις πνευματικές του συλλήψεις. Αν κάποιος αναγνωρίζε τον αληθινό νόμο, το νόμο του Κυρίου της ζωής, δηλαδή του Θεού, από εκεί και μετά θα ήταν εύκολο με τη δύναμή Του να τον τηρήσει. Στο σημείο αυτό

διαφαίνεται η πλάνη μιας υπερβολικά ορθολογιστικής συνείδησης, για την οποία παραμένει απλησίαστο το μυστήριο της ελευθερίας και της χάρης. Η αισιοδοξία αυτή αντιφάσκει στο τραγικό νόημα της ζωής. Ο Απόστολος Παύλος μάς λέει, «ου γαρ ο θέλω ποιώ αγαθόν, αλλά ο ου θέλω κακόν τούτο πράσσω. Ει δε ο ου θέλω εγώ τούτο ποιώ, ουκέτι εγώ κατεργάζομαι αυτό αλλά η οικούσα εν εμοί αμαρτία» (Ρωμ 7, 19-20).

Αυτή η μαρτυρία ενός από τους πιο μεγάλους Χριστιανούς μας αποκαλύπτει το ανεξιχνίαστο της ανθρώπινης καρδιάς. Μας βοηθά να καταλάβουμε πως «η χρεωκοπία» του Χριστιανισμού, είναι μια χρεωκοπία ανθρώπινη κι όχι μια αποτυχία θεία.

Ο Tolstoi δεν αναγνώριζε την ελευθερία του ανθρώπου κι ούτε έβλεπε το κακό που υπήρχε στο βάθος της ανθρώπινης φύσης. Εντόπιζε την πηγή του κακού στην περιοχή της συνείδησης κι όχι στην περιοχή της επιθυμίας και της ελευθερίας. Έτσι, για την αντιμετώπιση του κακού δεν είχε λόγο να προσφύγει στη θεία βοήθεια και χάρη· θα έφτανε γι' αυτό μια αλλαγή της συνείδησης. Γι' αυτόν ο Ιησούς Χριστός δεν ήταν ο Λυτρωτής και ο Σωτήρας. Ήταν ο μεγάλος παιδαγωγός της ζωής, ο εκδότης των νόμων και των ηθικών εντολών. Κι ο Tolstoi θεωρούσε εύκολη την εφαρμογή του Χριστιανισμού στη ζωή, γιατί, έλεγε, είναι πιο ευχάριστο, ωφέλιμο και συνετό να ζεις σύμφωνα με το νόμο της αγάπης παρά σύμφωνα με το νόμο του μίσους που αποδέχεται ο κόσμος. Νόμιζε πως ο Χριστός μας διδάσκει να μη «διαπράττουμε ανοησίες». Πίστευε πως η μη εφαρμογή του Χριστιανισμού στη ζωή κι η μη πραγματοποίηση των εντολών του Χριστού οφείλεται στο λάθος μιας θεολογικής διδασκαλίας που έστρεψε όλη την προσοχή στον ίδιο το Χριστό και συνέδεσε τα πάντα με τη θεία χάρη και την εξαγορά του ανθρώπου από την αμαρτία με τη θυσία του Χριστού. Ο Tolstoi κλόνισε από τα θεμέλιά της τη χριστιανική Εκκλησία.

Είναι μέσα στο πνεύμα της αλήθειας εκείνος που θέλει να πάρει το Χριστιανισμό στα σοβαρά, που επιθυμεί να τηρήσει στη ζωή του τις εντολές του Χριστού, όμως κάνει μεγάλο λάθος αν φαντάζεται πως γι' αυτό είναι αρκετή μια φωτισμένη συνείδηση και πως μπορεί να το επιτύχει χωρίς το Χριστό -Σωτήρα, χωρίς τη χάρη του Αγίου Πνεύματος. Με το να ζητά ο Tolstoi μια τέτοια προσπάθεια από τους ανθρώπους, πέφτει στην πλάνη μιας ηθικής των άκρων. Αυθεντικό θεωρεί μόνο τον προσωπικό του Χριστιανισμό. Κατηγορεί για ανηθικότητα το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων, επειδή δεν απαρνήθηκαν την περιουσία τους, επειδή δεν εργάζονται

χειρωνακτικά, ή επειδή καπνίζουν και τρώνε κρέας, αλλά δεν έχουν τη δύναμη να εφαρμόσουν στη ζωή τους την ηθική της υπερβολής. Η αγάπη γι' αυτόν μεταμορφώθηκε σε νόμο κενό από χάρη, σε μια πηγή κατηγοριών.

Στον Tolstoi υπάρχει ένα πολύ δίκαιο κριτικό πνεύμα. Το πνεύμα αυτό ξεσκεπάζει τα αμαρτήματα και αναλύει τον μη χριστιανικό χαρακτήρα της κοινωνίας και του πολιτισμού. Αλλά δεν μπορεί να διακρίνει, πέρα από τα αμαρτήματα, τις ατέλειες και τις διαστροφές των Χριστιανών, το μυστικό Χριστιανισμό. Η αλαζονεία της λογικής τον εμποδίζει να δεχτεί μέσα του το Χριστό. Ο Tolstoi ήταν ένας μεγαλοφυής άνθρωπος με άδολες προθέσεις στην αναζήτηση της θείας αλήθειας. Όμως ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων, που δεν διαθέτουν ούτε τη μεγαλοφυΐα ούτε τη δίψα του για την αλήθεια συγκρούονται ταυτόχρονα με τον Χριστιανισμό και τους Χριστιανούς, χωρίς να ενδιαφέρονται για κάποια εσωτερική τελειότητα, χωρίς να τους εγγίζει ή να τους πονά, έστω και λίγο, το πρόβλημα του νοήματος και της δικαίωσης της ζωής.

Είναι λάθος να πιστεύει κανείς πως είναι εύκολο να ζήσει σύμφωνα με τις εντολές του Χριστού, τη στιγμή που καταδικάζει τη διδασκαλία Του, με τη δικαιολογία ότι δεν την εφαρμόζουν οι Χριστιανοί. Αλλά είναι ακόμα πιο μεγάλο λάθος να νομίζει πως δεν είναι διόλου απαραίτητο να εφαρμοστεί ο Χριστιανισμός σ' όλη την πληρότητα της ζωής. Ο Χριστιανός κάθε στιγμή της ύπαρξής του πρέπει να αποζητά μια τελειότητα ανάλογη με την τελειότητα του Ουράνιου Πατέρα, να φλέγεται από τον πόθο της θείας Βασιλείας. «Ζητείτε πρώτον την Βασιλείαν του Θεού, και την δικαιοσύνην αυτού, και ταύτα πάντα προστεθήσεται υμίν» (Μθ 6, 33).

Με τη σκέψη πως η ανθρώπινη φύση είναι αμαρτωλή και το ιδανικό στη γη παραμένει οπωσδήποτε απρόσιτο, δεν μπορεί να παραλύσει η προσπάθεια για την τελείωση, η επιθυμία για τη θεία δικαιοσύνη και τη Βασιλεία του Θεού. Οφείλουμε να επιζητούμε την εφαρμογή της θείας αλήθειας χωρίς να μας απορροφά ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει πραγματικότητα αυτή η πληρότητα της ζωής. Το γεγονός ότι είναι μικρός ο αριθμός των ανθρώπων πάνω στη γη που πιστεύουν στην αλήθεια του Χριστού, ότι ο άνθρωπος δεν της προσφέρει ούτε μια ώρα σ' ολόκληρη τη διάρκεια της ζωής του, διόλου δεν μπορεί να μειώσει την ευθύνη μας για την πραγμάτωσή της. Ο μοναδικός αληθινός δρόμος βρίσκεται στη δυναμική προσπάθεια για προσέγγιση της Αλήθειας του Χριστού, για αναζήτηση της Βασιλείας των Ουρανών, χωρίς να αποθέτουμε τις δυσκολίες και τα εμπόδια στην πλάτη του πλησίον.

Ο Χριστιανισμός περνά σε μια ολότελα νέα εποχή. Από εδώ και πέρα είναι αδύνατο να βιώσει εξωτερικά την πίστη του, να κλειστεί σε μια τυπική ευλάβεια. Οι πιστοί πρέπει να πάρουν πολύ στα σοβαρά την πραγματοποίηση του Χριστιανισμού σ' ολόκληρη τη ζωή τους. Πρέπει να υπερασπιστούν την πίστη τους προσωπικά, με μια αφοσίωση στο Χριστό και τις εντολές Του, με μια αντιπαράθεση της αγάπης στο μίσος του κόσμου.

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία μας τη στιγμή αυτή γίνεται η επιλογή των πιο καλών, των πιο ειλικρινών, των πιο φλογερών, των πιο ικανών για θυσία, των πιο πιστών στο Χριστό, και η λιποταξία εκείνων που ήταν από συνήθεια ορθόδοξοι, εξωτερικά ορθόδοξοι, χωρίς να καταλαβαίνουν τη σημασία της πίστης τους και το βαθύτερο νόημα των καθηκόντων και υποχρεώσεών τους.

Θα μπορούσαμε να πούμε πως τελειώνει η εποχή της σύγχυσης Χριστιανισμού και παγανισμού, κι αρχίζει μια καινούρια εποχή ενός εξαγνισμένου Χριστιανισμού. Ο Χριστιανισμός εκφυλίστηκε από το γεγονός ότι ήταν μια θρησκεία εξουσίας, μια κρατική θρησκεία, και ότι η Εκκλησία επιβλήθηκε με το ξίφος των Αυτοκρατόρων ή και ευνοήθηκε σε βάρος εκείνων, των οποίων η πίστη ήταν διαφορετική από την πίστη των εξουσιαστών. Κι αν για έναν μεγάλο αριθμό συνειδήσεων, έπαυσε ο Χριστιανισμός να είναι η θρησκεία του Σταυρού, είναι γιατί προσαρμόστηκε στην ιδέα του διώκτη κι όχι του διωκόμενου, γιατί άφησε να ερμηνευτεί σαν ένας εξαγιασμός των ειδωλολατρικών συνηθειών, χωρίς να απαιτεί μια πραγματική φώτιση και μεταμόρφωση.

Όμως ήρθε ο καιρός που ο Χριστιανισμός πρέπει να μεταβληθεί σε διωκόμενο, ο καιρός που θα ζητηθεί από το Χριστιανό ένας πιο μεγάλος ηρωισμός, μια πιο μεγάλη εξαγνιστική αγάπη, περισσότερη ακεραιότητα και καθαρή συνείδηση στην ομολογία της πίστης του. Έφτασε η στιγμή που οι Χριστιανοί θα πιάσουν να είναι το εμπόδιο στο δρόμο του Χριστιανισμού.

(Nicolas Berdiaeff, "Χριστιανισμός και Κοινωνική πραγματικότητα", Εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσ/νίκη, σ.240-247)

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Πηγή ηλ. κειμένου: pemptousia.gr)